

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА ХХ СТОЛІТТЯ

Сковоринська Н. В.

зр. АУП-17

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Наук. керівник – к. філол. н, доцент Загородня Л. З.

Історія українського перекладознавства займається вивченням різноманітних джерел, що стосуються теорії, критики та історії перекладу у напрямку єдиної української наукової традиції. Слід зазначити, що історіографічна модель перекладів в Україні ґрунтувалася трьома критеріями наявних джерел: бази національності, теорії і мови; історіографічні дослідження наукових середовищ, іманентності й відповідності; критеріями історичного опису, а саме: хронологічності й наукової спадковості [5, с. 233].

До 1880-х рр. в українській науці ще не існувало дослідника чи науковця, який(а) обрав(ла) би фундамент перекладознавчого аспекту. Зародження перекладознавства в Україні як наукової дисципліни відбулось під час так званої Франкової творчості. Перекладознавча спадщина І. Я. Франка цікавила багатьох дослідників, але найбільший вклад у вивчення перекладовмісних праць І. Я. Франка в теоритичному аспекті зробили О. А. Домбровський, Ф. С. Арват, Р. П. Зорівчак, О. Б. Тетеріна.

О. А. Домбровський займався дослідженням датологічного зацікавлення Франка. Найбільша зацікавленість у вивченні його робіт простежується в стильових та інтерпретаційних особливостях оригіналів, тобто рукописів І. Я. Франка. Цікаво те, що, посилаючись на Франківські принципи, він реконструює їх, беручи за основу лише кілька висловлювань.

Найсуттєвішою публікацією про І. Я. Франка як перекладознавця стала саме праця Ф. С. Арвата «Іван Франко – теоретик перекладу». Вищезгаданий науковець розглянув Франкову творчість у багатогранному контексті тогочасних особливостей перекладу, зокрема, зазначив, що саме І. Я. Франко вперше провів межу між власне перекладом і переспівом. У процесі вивчення Франкових праць дослідник регенерує та відтворює 17 теоретичних принципів, які створюють історії, критики та теорії перекладу. Також зазначаємо, що Ф. С. Арват робить акцент виключно на літературознавчій спадщині російських революціонерів-демократів, що є мотивом тенденцій радянської критики.

Статті Р. П. Зорівчак [5, с. 41-42] дозволяють нам простежити ще один важливий аспект Франкової спадщини із роду наукової – це перший цілісний критичний аналіз перекладу в українському перекладознавстві. Науковець дослідила націєтворчу концепцію перекладу, яку висунув І. Я. Франко щодо перетворення української етнічності в політичну націю [1]. Р. П. Зорівчак вказує, що час формування перекладознавчого таланту І. Я. Франка фактично є часом зародження українського перекладознавства, а саме: 70-ті рр. ХІХ ст. [2, с. 6]. Звісно, ми можемо багато дискутувати щодо самої дати. Проте, якщо взяти до уваги факт перекладознавчої концепції письменника, то початок закладено саме у 1880-х рр. Звідси зародження сучасного перекладознавства як цілісної науки із практикою можна датувати саме цим часом, оскільки у ньому концепція І. Я. Франка має основну роль.

У кандидатській дисертації О. Б. Тетеріна бере до уваги роль перекладу у контексті національного розвитку літератури І. Я. Франка [4, с. 11-14]. Дослідниця вирізняє високий рівень теорії перекладознавчих поглядів письменника, котрі мали приналежність до чітких проблем процесу створення перекладу, місця перекладу в загальнолітературному контексті, а отже, науково обрамили критерії вибору творів, які підлягали та реалізовувались у перекладі. О. Б. Тетеріна довела, що неподільна система поглядів

дослідження перекладу, яку створив І. Я. Франко, забезпечила наявність наукового рівня україномовного перекладознавства. Також значно розповсюдила теоретичне сприйняття перекладу як багатогалузевого явища словесної творчості в літературознавстві, що вирувало в другій половині XIX ст. [4, с. 14].

Український переклад межі XIX й XX ст. мав чітку орієнтацію саме на інтелігентні верстви тогочасного населення, котрі, важливо зазначити, були двомовними або багатомовними. Це твердження простежується у дослідженні М. В. Стріхи «Український художній переклад: між літературою і націєтворенням» [3]. Ця думка виокреслюється та підтверджується фактом безпосереднього контакту літератури української культури та іноземної літератури й унеможлилював спотворення ідеї прямих культурних поєднань між українцями як етносом та іноземцями, а відтак й гіпотетичну реалізацію культурної та політичної рівності українців з іншими європейськими народами.

Література:

1. *Записки Наукового товариства імені Шевченка. Львів, 2005. Т. 250: Праці Філол. секції 844 с.*
2. *Зорівчак Р. П. Іван Франко як перекладознавець: до 125-річчя від дня народження. Теорія і практика перекладу. К., 1981. Вип. 5. С. 3-6.*
3. *Стріха М. В. Український художній переклад: між літературою і націєтворенням Київ : Факт, 2006. 344 с.*
4. *Тетеріна О. Б. Переклад як наукова проблема в українській літературно-критичній думці XIX-початку XX ст.: (компаративний дискурс): автореф. дис.... канд. філол. наук ; спец. 10.01.05 «Порівняльне літературознавство». / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. К., 2004. 20 с.*
5. *Шмігер Т. Історія українського перекладознавства XX сторіччя. Київ : Смолоскип, 2009. 342 с.*

ПЕРЕКЛАДАЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ У СТАРОДАВНЬОМУ ЄГИПТІ

Трач А.М.

гр. АУП-16

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Наук. керівник – к.філол.н, доцент Загородня Л. З.

Переклад як суспільне явище з'явився в історії людства досить рано. Початковою та першою формою перекладу був усний переклад, і перекладачами ставали особи, котрі володіли знаннями двох та більше іноземних мов. Ні про яке професійне заняття перекладом тоді говорити не доводилося. Ним займалися лише від випадку до випадку. Проте в міру розширення контактів з іншомовними народами попит на перекладачів, вже не випадкових, а професійних, починає зростати.

Переклад у Давньому Єгипті використовувався для записування текстів за допомогою ієрогліфів. Це були складні піктограми та символи. Головними мовами Давнього Єгипту були єгипетська та демотична. Єгипетська мова включала в себе багато ієрогліфів, кожен з яких представляв окремий звук або слово.

За свою багатовікову історію єгиптяни неодноразово вступали в контакти з іншими народами, племенами, державами, що, природно, передбачало наявність перекладачів. У Стародавньому Єгипті існувала школа, яка готувала майбутніх перекладачів до контактів із сусідніми державами [3, с. 6]. Взаємини Єгипту з іншими державами і народами Межиріччя (а саме: з асирійцями, вавилонянами, хетами) зіграли досить важливу роль у розвитку тогочасної перекладацької справи. Оскільки в II тисячолітті до н. е. міжнародною